

Asia: VN/26633/2024

Lausuntopyyntö perustuslain 10 §:n tarkistamista valmistelleen työryhmän mietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

1. Mietinnössä ehdotetaan, että perustuslain 10 §:n 2 momentissa säädettäisiin yleisesti kaiken luottamuksellisen viestin salaisuuden loukkaamattomuudesta. Nimenomaiset viittaukset kirjeen ja puhelun luottamuksellisuuteen poistettaisiin säännöstekstistä.

Pidätkö kyseistä muutosta perusteltuna? Miten arvioitte ehdotettua säännöstekstiä ja sen perusteluja?

Säännöksen päivittäminen tältä osin on perusteltua. Alkuperäisen säännöksen esitöiden mukaan säännöksen on tarkoitettu suojaavan yleisesti luottamuksellisen viestin salaisuutta viestintämuodosta riippumatta. Muutos ei vaikuttaisi säännöksen sisältöön nykytilaan nähden.

2. Perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momentteihin lisättäisiin rajoitusperuste, joka mahdollistaisi kotirauhan suojan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan rajoittamisen tiedon hankkimiseksi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavan vakavan rikollisuuden torjumiseksi (ns. uhkaperusteinen rikostiedustelu).

Pidätkö kyseistä muutosta perusteltuna? Miten arvioitte ehdotettua säännöstekstiä ja sen perusteluja?

Vihreä eduskuntaryhmä suhtautuu varauksellisesti esitettyihin muutoksiin rikostiedustelun osalta. Eduskuntaryhmä ei tältä osin näe mietinnössä esitettyjä perusteluja riittävän painavina, jotta perusoikeuksien rajoitusta voitaisiin pitää välttämättömänä. Mikäli muutoksia edistetään olisi säännöstä vähintään rajattava koskemaan ainoastaan yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavaa rikollisuutta. Yhteiskunnan turvallisuutta koskevan kvalifikaation voitaneen katsoa pitävän sisällään myös eräät yksilön rikosuhat silloin, jos ne aiheutuvat järjestäytyneen rikollisuuden toiminnasta.

3. Mietinnössä ehdotetaan tiedustelutoimivaltuuksien käyttämisen mahdollistamista kotirauhan suojaamissa tiloissa. Perustuslain 10 §:n 3 momenttiin lisättäisiin nykyistä 4 momenttia vastaava rajoitusperuste, joka mahdollistaisi kotirauhan suojan rajoittamisen tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta.

Pidätkö kyseistä muutosta perusteluna? Miten arvioitte ehdotettua säännöstekstiä ja sen perusteluja?

Vihreä eduskuntaryhmä tunnistaa tarpeen perustuslain 10 §:n muutoksiin siviili- ja sotilastiedustelun riittävän mahdollistamisen osalta ja pitää esitettyä sääntelyratkaisua lähtökohtaisesti perusteltuna. Mietinnöstä ei kuitenkaan ole luettavissa tai työryhmän aikana ole ilmennyt sellaisia konkreettisia perusteita, joiden vuoksi perustuslain muutokset olisi välttämättömiä tehdä kiireellisinä.

4. Mietinnössä ehdotetaan perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momenttien sanamuotojen muuttamista vastaamaan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä tapahtunutta kehitystä. Molemmissa momenteissa käytettäisiin ilmaisua ”rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi”.

Pidätkö kyseistä muutosta perusteltuna? Miten arvioitte ehdotettua säännöstekstiä ja sen perusteluja?

Vakiintuneessa perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on katsottu, että nykyinen perustuslain 10 § ilmaisu ”tutkinta” kattaa myös konkreettisen ja yksilöidyn rikoksen estämisen ja paljastamisen. Ilmaisun yhtenäistämistä voidaan pitää perusteltuna, sillä se vastaisi myös paremmin jo säännöksen nykyistä tulkintaa. Rikosten estäminen ja selvittäminen antaisi siten nykyistä muotoilua paremman kuvan rajoitusperusteen sisällöstä.

5. Pidätkö perusteltuina mietinnön liitteessä esitettyä arviointia ja johtopäätöksiä kotirauhan suojan rajoittamista koskevan lakivarauksen ja Euroopan unionin lainsäädännön suhteesta?

Mietinnössä esitetyt näkemykset on perusteltu. Perustuslain 10 §:n 3 momentin kotirauhan suojaa koskevien kvalifioitujen lakivarausten suhde EU-sääntelystä seuraaviin tai sen edellyttämiin tarkastustoimivaltuuksiin on perustuslakivaliokunnan käytännön perusteella aiheuttanut lainsäädäntökäytännössä jossain määrin tulkintatilanteita. Kuten mietinnössä todetaan, perustuslain muuttaminen vain tällä perusteella ei kuitenkaan vaikuta perustellulta.

6. Muut huomionne työryhmän mietinnöstä

Vihreä eduskuntaryhmä pitää asian kompleksisuuden vuoksi parlamentaarista työryhmätyötä arvokkaana ja tervetulleena toimintatapana, mutta korostaa, ettei parlamentaarinen työ voi ohittaa tai korvata kysymyksen varsinaista eduskuntakäsittelyä, jonka tulee perustuslain muuttamisen ollessa kyseessä olla erityisen huolellista ja kattavaa.

Suoniemi Tero
Vihreä eduskuntaryhmä